

København, d. 25. oktober 2013

Til Ministeriet for Ligestilling og Kirke
Frederiksholms Kanal 21
Postboks 2123
1015 København K
km@km.dk

Humanistisk Samfund takker for opfordringen til at fremsende kommentarer til debatoplægget fra "Udvalg om en mere sammenhængende og moderne styringsstruktur for folkekirken".

Vi har følgende kommentarer:

Som ikke-folkekirkelig organisation har vi ingen mening om, hvordan Folkekirken skal håndtere deres egne forhold. Det er op til Folkekirken selv. Men i det danske samfund er staten og kirken vævet tæt sammen. Vi finder det indlysende, at i et demokrati skal forholdet mellem stat og kirke fastlægges af de folkevalgte politikere i staten, ikke af kirken.

Når udvalget har afleveret sin endelige rapport, bliver det derfor op til den efterfølgende politiske proces at fastlægge under hvilken form og i hvilket omfang staten skal understøtte den evangelisk-lutherske kirke.

Vi er dybt bekymrede for, at udvalgets arbejde bliver et dårligt grundlag for dette politiske arbejde.

Udvalget blev i kommissoriet pålagt at overveje flere spørgsmål om det fremtidige forhold mellem kirke og stat. Det er helt naturligt i lyset af den nuværende tætte sammenvævning af stat og kirke. Desværre må vi konstatere, at udvalget har givet disse punkter en meget overfladisk behandling. I den efterfølgende debatfase er det blevet fremført af udvalgets formand, at dette er blevet irrelevant med de pejlemærker, udvalget har opstillet. Det er uacceptabelt, at udvalget på denne måde reelt har lavet sit eget, nye kommissorium.

Som et minimum må udvalget skabe et spillerum for det videre politiske arbejde ved at fremlægge forskellige gennemarbejdede modeller på disse områder. Det kunne naturligt være sket i debatfasen, men det skete desværre ikke.

Vi mener således, at udvalget på to store områder ikke har leveret det, de er bedt om i kommissoriet.

1) Udvalget er i kommissoriet blevet bedt om at overveje, om man kan fjerne politikernes kompetence til at træffe religiøse beslutninger om f.eks. valg af salmer og oversættelse af biblen. Humanistisk Samfund mener, det er indlysende, at i et demokrati skal politikerne ikke træffe beslutninger om teologiske spørgsmål. Alligevel har udvalget udelukkende fremlagt modeller, der fastholder, at Kirkeministeren har det sidste ord i teologiske spørgsmål.

De andre nordiske lande har fjernet politikernes magt over teologiske spørgsmål. Udvalget bør fremlægge en model for, hvordan det samme kan ske i Danmark. Uanset om udvalget vil anbefale en sådan

model, bør den fremlægges for at skabe et godt grundlag for det videre politiske arbejde.¹

2) Udvalget fik endvidere til opgave at overveje om statens tilskud skal målrettes samfundsopgaver. Den opgave har de heller ikke løst. Spørgsmålet er kun omtalt med få linjer. Dermed lægger udvalget op til at bevare den nuværende tilstand, hvor alle - uanset trosretning - over skattebilletten betaler til præsternes forkyndelse. Det er ikke acceptabelt. Udvalget bør fremlægge en model, der målretter statens tilskud mod samfundsopgaver som vedligeholdelse af kirker og personregistrering.

I det vedlagte bilag 1 gennemgås, hvordan en sådan model kan konstrueres.

Samtidig bør udvalget fremlægge en model for, hvordan der kan skabes gennemsigtighed i kirkens økonomi. Så længe staten yder økonomisk tilskud til Folkekirken, skal det være muligt at gennemskue, hvordan statens penge bliver brugt.

I det vedlagte bilag 2 gennemgås, hvordan en sådan gennemsigtighed kan skabes.

Det er som nævnt ikke Humanistisk Samfunds opgave som ikke-folkekirkelig organisation at tage stilling til, hvordan Folkekirken skal håndtere egne forhold. Det må Folkekirken selv afgøre. Men hvis den nuværende tætte sammenvævning af kirke og stat skal ændres, så er det hensigtsmæssigt, at der er et folkekirkeligt organ, der kan overtage de opgaver, som i dag varetages i Kirkeministeriet, af Kirkeministeren og af Folketinget. Vi finder det i den sammenhæng glædeligt, at udvalget trods alt har opstillet modeller for sådanne kirkelige udvalg. Som ikke-kirkelig er det svært at forstå, hvorfor valgreglerne til disse udvalg skal være mere komplicerede end valgreglerne til Landstinget i Grundloven fra 1866, men det er som nævnt ikke et anliggende for os.

Afslutningsvis vil vi henvise til bilag 79 til udvalgets debatoplæg, forfattet af professor i statskundskab Jørgen Grønnegård Christensen.

Han beskriver, hvordan organisationer kan mangle demokratisk legitimitet hos en bredere kreds af medlemmer og borgere, selvom de særligt aktive i organisationen oplever, at de inddrages i beslutningerne. Når en sådan organisation mødes med et krav om øget demokratisering, vil den ofte reagere med at justere de interne processer, selvom det er overfor de eksterne, de "ikke-indviede", der er problemer. Dette reaktionsmønster er desværre let genkendeligt i udvalgets debatoplæg.

Vi håber, at udvalget vil besinde sig og som et minimum fremlægge gennearbejdede modeller for at fjerne politikernes kompetencer i religiøse spørgsmål, for at målrette statens tilskud mod samfundsopgaver og for at skabe gennemsigtighed i Folkekirkens økonomi.

Med venlig hilsen

Ole Wolf

Formand

Humanistisk Samfund

E-mail: ow@humanistisksamfund.dk

Tlf.: 28 51 29 59

---

¹ Vi har forstået, at udvalget blandt andet har afstået fra dette, fordi man vil fastholde, at dronningen autoriserer ritualer og bibeloversættelser, hvad kræver kontrasignering af en minister. Dette må kunne løses på anden vis, f.eks. ved at give Kirkerådets formand mandat til at kontrasignere for dronningen.

Bilag 1: Model for målretning af statens tilskud mod varetagelse af samfundsopgaver

I udvalgets meget kortfattede behandling af muligheden for at målrette statens tilskud mod varetagelse af samfundsopgaver henvises til Betænkning 1511, "Omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud", udarbejdet af Udvalg om bloktilskud for Kirkeministeriet i oktober 2009.

Vi vil gerne advare mod, at man ukritisk bruger dette udvalgs arbejde som grundlag for en målretning af statens tilskud mod samfundsopgaver.

For det første defineres drift af kirkegårde i rapporten som en af de samfundsopgaver, Folkekirken varetager. På dette område er der siden udvalgets rapport sket en markant ændring. Da rapporten blev udarbejdet var det ganske rigtigt sådan, at både medlemmer og ikke-medlemmer af Folkekirken havde mulighed for at få et gravsted uden at betale de fulde omkostninger. I dag er driften af kirkegårde omlagt, så personer uden for Folkekirken betaler de fulde omkostninger ved gravstedet. Dermed har kirkegårdsdriften ændret karakter. Før i tiden var det til en vis grad en samfundsopgave at sørge for, at alle kunne få et billigt gravsted. Nu er det op til den enkelte at finde de nødvendige penge til sit eget gravsted. Man kan så vælge, om man vil betale for det kontant eller over kirkeskatten. I prisen indgår også betaling til fællesarealer på kirkegården, og Folkekirkens udgifter ved kirkegårde begrænser sig derfor nu til vedligeholdelse af ubesatte gravsteder og betaling for de ubesatte gravsteders del af udgifter til fællesarealer.

Vi vil også advare mod at anlægge den brede definition af samfundsopgaver, som Udvalget om bloktilskud flirter med² og som andre anvender in extremis³.

Koncerter i kirkerne, anskaffelse af kunsthåndværk til kirkerne eller diakonalt (kirkeligt-socialt) arbejde er ikke samfundsopgaver. Selv om koncerter i kirkerne er til gavn for både borgere og turister, kunsthåndværk i kirkerne bidrager til at holde forskellige kunsthåndværk i live og det diakonale arbejde utvivlsomt gør gavn.⁴

Samfundsopgaver må defineres som ikke-religiøse opgaver, Folkekirken er blevet pålagt af staten gennem lovgivning. En aktivitet bliver ikke til en samfundsopgave, der bør udløse økonomisk tilskud fra staten, blot fordi den er til gavn for mange i samfundet og ikke har religiøs karakter. Som et eksempel kan nævnes, at en organisation som Brugsen dagligt sørger for, at rigtig mange kan få mad. Det er en væsentlig opgave, og det vil give store problemer for samfundet, hvis den opgave ikke bliver løftet. Men det berettiger ikke til et generelt statstilskud til Brugsen.

---

² Udvalg om bloktilskud: [Betænkning 1511 Omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud](#), Kirkeministeriet 2009, s. 60f.

³ Se f.eks. Niels Kærgård og Jørn Henrik Petersen: "Den ideelle kirkeordning, folkekirken og fremtiden" i Lisbet Christoffersen, Hans Raun Iversen, Niels Kærgård og Margit Warburg (red.): [Fremtidens danske religionsmodel](#), København: Anis, 2012.

⁴ Det skal bemærkes, at Folkekirken i en række tilfælde allerede får offentlige tilskud direkte til at løfte disse opgaver. Nogle kommuner giver tilskud fra kulturpuljer til koncerter i kirkerne. En række væresteder og institutioner, som er drevet på folkekirkeligt grundlag, modtager økonomisk støtte fra kommunernes socialforvaltninger.

Således betragtet løser den evangelisk-lutherske kirke i dag kun to opgaver som må betragtes som samfundsopgaver: Personregistrering og bevarelse af kulturarven, det sidste primært i forhold til en række middelalderkirker.

Hvordan kan statens tilskud målrettes mod disse to samfundsopgaver?

Det er blevet nævnt, at Folkekirken skal modtage et bloktilskud. Det er en uheldig betegnelse, i hvert fald hvis man forstår bloktilskud i den betydning, det har i en kommunal sammenhæng. I den sammenhæng har bloktilskuddet nok sin baggrund i en lang række specifikke opgaver, men det udbetales til kommunerne som en samlet pose penge, og det står kommunerne frit for at anvende pengene som de vil. Der føres heller ikke kontrol med, om midlerne anvendes til de konkrete formål.

Denne form kan være hensigtsmæssig for kommunerne, der trods alt er offentlige institutioner, der hver især ledes af demokratisk valgte politikere. Men noget tilsvarende gør sig ikke gældende for den evangelisk-lutherske kirke.

I stedet mener vi, at statstilskuddet til løsning af samfundsopgaver i stedet kan målrettes på følgende måde:

Tilskuddet til bevarelse af kulturarven bør fastsættes af Nationalmuseet ud fra en konkret gennemgang af de forskellige kirker. Midler gives til at dække de særlige omkostninger, der er for at bevare kirkerne. Der skal altså ikke gives tilskud til basisomkostninger som f.eks. opvarmning af kirkerumme, da kirkerne vil have udgifter til dette uafhængigt af, om kirken er bevaringsværdig.

Tilskuddet til personregistrering fastsættes ud fra en fast takst pr. gennemført sagsbehandling. Én registrering af navneændring udløser et bestemt beløb, én registrering af navn på en nyfødt udløser et bestemt beløb osv. Denne model er naturlig, fordi personregistrering basalt set er en simpel administrativ opgave, som staten har valgt at uddelegere til Folkekirken. Denne model muliggør også, at området på linje med andre offentlige opgaver løbende kan effektiviseres, da man kan beslutte at sætte taksten ned. Modellen vil også gøre det lettere på et tidspunkt at flytte opgaven derhen, hvor den efter Humanistisk Samfunds mening naturligt hører hjemme, nemlig hos borgerservice i kommunerne.

Vi håber, at udvalget vil gøre brug af vores forslag, når de i henhold til udvalgets kommissorium skal overveje muligheden for målretning af statens tilskud mod samfundsopgaver.

Bilag 2: Model for gennemsigtighed i Folkekirken økonomi

Fra og med 2011 overgik Folkekirken til nye principper for budget- og regnskabsføring, der gælder for de enkelte sogne og provstier.

De nye principper medførte en række forbedringer, når det gælder om at skabe overblik over Folkekirkens økonomi. Det er således nu i hvert fald teoretisk muligt at følge med i, hvor meget Folkekirken bruger på kirkegårde og personregistrering.

Imidlertid er der også nogle svagheder.

I kontoplanen finder man ikke et formål med overskriften "Bevarelse af kulturarv". Vi aner altså ikke, hvor meget Folkekirken de facto bruger på bevarelse af kulturarv. I artskontoplanen bogføres indtægter fra "Statstilskud til forundersøgelse og istandsættelse af kalkmalerier og historisk kirkeinventar anbefalet af Nationalmuseet", men man kan altså ikke en gang se af regnskaberne, om tilskuddet anvendes til formålet.

Det fremføres ofte i den offentlige debat, at Folkekirken udfører en væsentlig opgave med bevarelse af kulturarv. Derfor kan det undre, at hvert enkelt sogn opgør, hvor store indtægter de har på udleje af jagt- og fiskeriret, men ikke hvor meget de bruger på kulturarv.

Regnskabstallene er heller ikke alment og let tilgængelige. De ensartede bogføringsprincipper gør det ellers muligt at se, hvor meget Folkekirken samlet bruger f.eks. på personregistrering. Men tallene findes ikke samlet. De kunne ellers indlysende være på f.eks. statistikbanken.dk, hvor man i forvejen kan finde de enkelte kommunes regnskabstal og oplysninger om antal kirkelige handlinger i Folkekirken. En stikprøve viser, at tallene heller ikke er tilgængelige på de enkelte sognes og provstiers hjemmesider.

Der er gjort et stort forarbejde for at muliggøre gennemsigtighed i Folkekirkens økonomi i forbindelse med Folkekirkens overgang til nye principper for budget- og regnskabsføring i 2011. Det vil med nogle få sidste skridt være muligt at skabe reel gennemsigtighed i Folkekirkens økonomi. Det kan undre, at det ikke allerede er sket.